

Валерія Свідерська,

здобувачка вищої освіти

(Державний університет «Житомирська політехніка»)

ТИПИ ПОВЕДІНКИ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З НЕСВІДОМИМИ МОТИВАМИ

До несвідомого психічного належать процеси, які протікають у глибині психіки людини і впливають на її поведінку, керують нею, але не відображаються у свідомості людини і не є змістом свідомості, але їх усвідомлення не може бути виключене зовсім.

Врахування несвідомих психічних процесів має важливе значення для кримінології, зокрема для прогнозування, попередження злочинних дій та раціоналізації реальної сутності злочину, для корекції злочинних дій. Несвідомі психічні процеси впливають не тільки на конкретну протиправну дію та її мотивацію, але й відіграють важливу роль у реабілітації конкретного правопорушника та запобіганні вчиненню нових злочинів.

Типи поведінки та їх зв'язок з несвідомим психічним.

Відповідно до місця несвідомих психічних процесів у детермінації поведінки людини виділяють 3 типи поведінки: свідому, імпульсивну та звичну. Вольовій поведінці передують аналіз ситуації, вибір засобів для досягнення мети, формування рішення та його реалізація. Імпульсивна поведінка здійснюється стрибкоподібно, на основі першої-ліпшої потреби, вона не враховує жодних результатів поведінки. Звична поведінка реалізується як стереотип поведінки, сформований на основі багаторазових повторень, коли певний спосіб поведінки перетворюється на потребу. Мотивація звичної та імпульсивної поведінки ґрунтується на нижчих рівнях диспозиційної системи людини. У такому випадку людина безпосередньо діє на основі нагальних потреб і не замислюється над результатами та значенням своєї поведінки. Саме імпульсивна та звична поведінка і виявляє несвідоме психічне, на перший погляд. Імедадзе визнає, що імпульсивна поведінка викликана імпульсом нагальних потреб, які є актуальними в даний момент, завданням суб'єкта є якнайшвидше задоволення власних нагальних потреб, він не обмірковує результати своєї поведінки та майбутні перспективи, не оцінює, чи відповідає його поведінка іншим мотивам і цінностям. Її цікавлять лише ті фрагменти оточення, які безпосередньо пов'язані із задоволенням її нагальних потреб. Аналіз імпульсивної поведінки показує, що характеристики суб'єктивного чинника повністю визначають характеристики об'єктивних чинників настрою.

Хоча імпульсивна поведінка протікає з домінуючим впливом несвідомого, це не означає, що свідомість не бере участі в імпульсивній поведінці. Якість совісті в цьому випадку, безумовно, обмежена, але суб'єкт сприймає її не повністю, а лише ту частину, яка спрямована на задоволення імпульсу вимоги, хоча при цьому ігноруються соціальні та правові норми, а також негативні наслідки. Фактична частина імпульсивної поведінки більшою чи меншою мірою відображається у свідомості. Вважається, що людина, у якої совість чи воля не є серйозно хворими, може з великими зусиллями керувати своїми імпульсами і підпорядковувати свою поведінку правовим вимогам.

Несвідомі психічні процеси також яскраво проявляються у звичній поведінці. Психофізичним змістом звичної поведінки є динамічний стереотип, що виник внаслідок багаторазового повторення дій. Звична поведінка зумовлена домінуванням фіксованого настрою, виконання якого вимагає і спонукає суб'єкта. Вони є складними соціально-психологічними утвореннями, в основі яких лежить певна вимога поведінки, сформована

внаслідок впливу обставин і багаторазового їх виконання. На відміну від імпульсивної потреби в мотивації певної звичної поведінки можна виділити етап прийняття рішення, але тоді варіанти поведінки не оцінюються і стандартне рішення приймається механічно, без відповідного аналізу ситуації. У кримінології виділяють тип звичного злочинця. Звичний злочинець - це особа, яка вчиняє один і той самий злочин багато разів.

Вплив звички на вчинення злочину має велике кримінологічне значення. Воно необхідне для прогнозування професійної, рецидивної, неповнолітньої злочинності та їх попередження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фрейд, З. (1915). Вступ до психоаналізу.
2. Імедадзе, Т. (1990). Свіість як предмет філософсько-психологічного аналізу. Київ: Наукова думка.
3. Васильченко, І. (2018). Психологія злочинності: сучасні підходи та дослідження. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка.